

PĂDUREA ÎN MENTALUL POPULAR

Poporul, acest iscusit artizan, și-a alcătuit, din timpuri străvechi, fără știință de carte, însă cu multă învățătură de viață, o cultură proprie: o limbă clară și muzicală, vorbită în pilde, snoave și povești, în zicători și proverbe înțelepte, o muzică, dans și o poezie orală. O constantă a creației folclorice românești este sentimentul legăturii stabile a omului cu locul în care s-a născut. De aici izvorăște și dragostea pentru natură și pentru tot ce ține de ea: munții și dealurile, văile și cîmpiile, apele și pădurile țării, holdele de grâu și livezile de pomi fructiferi, miresele florilor și cîntecele păsărilor etc. Inima naturii descrise în folclor este pădurea. Ea constituie izvorul din care fișnește orice formă de viață.

Pădurea este un simbol cu aspect dual, asociată deopotrivă bucuriei și dinamismului vieții, dar și spaimelor, pericolelor, rătăcirilor sau chiar morții. În modelul tripartit al lumii, specific mentalităților arhaice, pădurea, muntele împădurit, ocupă poziția de mijloc a triadei, reprezentând astfel liantul, elementul de legătură dintre celelalte elemente: apă – pădure / munte împădurit – cer. În basm, de pildă, pădurea apare ca loc intermediar între lumea de aici și lumea de dincolo. Aici își au, de regulă, sălașul toate ființele misterioase care concentrează în ele puteri miraculoase: Muma-Pădurii, Strîmbă-Lemne, Sfarmă-Piatră, Setilă, Ochilă, Păsărilă, animale mitologice uriașe etc. Aici se află și palatele de basm ale împăraților, aici se exercită viclenia împotriva eroilor solari de tipul lui Făt-Frumos, aici se duc luptele cele mai teribile între forțele binelui și forțele răului. Limbajul folcloric este deosebit de bogat în imagini, comparații, metafore și simboluri, care îi conferă acestui spațiu o valoare artistică remarcabilă. Scriitorii noștri au descoperit încă de la început acest „izvor” nesecat de inspirație, care este literatura populară, și au recurs adesea la bogăția sa pentru a-și îmbroscăta propria creație, pentru a o înnoi și a o învigoră.

Asemeni folclorului, în literatura cultă, pădurea pe care o străbat eroii de basm ori de legendă e populată de monștri de tot felul, de făpturi ieșite din comun, cu trăsături pozitive și negative deopotrivă. Ea simbolează astfel spațiul sălbatic, neîmblânzit, haotic chiar, trimițându-ne cu gândul la actul creației universale. Aspectul haotic al pădurii oferă însă întotdeauna și o soluție, o „potecă”:

„În jurul meu pădurea lucrează la cercuri.
În trunchiuri
Ciocănitorea bate nituri.

E o liniște încărcată
De febra înălțării unor catarge.
Unde plec, Doamne?”

(Pădurea, Marin Sorescu)

Aceleași valori le întâlnim în cazul pădurii – labirint, simbol ambivalent, loc al morții și al regenerării deopotrivă, căci finalizarea unei etape reprezintă începutul unei noi etape în procesul de formare, de inițiere al eroului: „de la un loc i se închide calea și încep a i se încurca cărările”. Zona întunecată a pădurii simbolizează o fază a dezorientării, zona inconștientului, în care omul conștient poate pătrunde doar șovăind. Traversarea labirintului devine, așadar, o călătorie inițiativă.

În aceeași idee a simbolisticii creatoare, formatoare, pădurea este reprezentată și ca loc de repaos și de adăpost. Codrul salvator, „codrul – frate cu românul” este unul din motivele poetice cele mai bogat reprezentate în literatura noastră:

„Și câte gânduri nu deșteaptă câte-un stejar mai vechi, ce știe
A veacurilor dispărute povestea cea de bărbăție,

El, ce sub umbra lui bătrână s-adăpostească a putut
Câte-un Mihai al țării noastre, trăit și mort necunoscut.

Pădure, cine nu iubește suava ta melancolie,
Tu ce ridici spre ceruri brațe visându-ți dulcea poezie,
Și care om venind în tine nu se pricepe înălțat,
Cu rănile în piept închise, cu doru-n suflet alinat?"

(Pădurea, Alexandru Macedonski)

În toată lirica românească predomină conotațiile pozitive ale pădurii, aceasta fiind un adevărat lăcaș al iubirii libere:

„Peste albele izvoare
Luna bate printre ramuri,
Împrejuru-ne s-adună
Ale Curții mândre neamuri:

Caii mării, albi ca spuma,
Bouri nalți cu steme-n frunte,
Cerbi cu coarne rămuroase,
Ciute sprintene de munte -

Și pe teiul nostru-ntreabă:
Cine suntem, stau la sfaturi,
Iară gazda noastră zice,
Dându-și ramurile-n laturi:

- <<O, priviți-i cum visează
Visul codrului de fagi!
Amândoi ca-ntr-o poveste
Ei își sunt așa de dragi!>> "

(Povestea codrului, Mihai Eminescu)

Nu lipsesc însă nici conotațiile negative ale pădurii, acestea asociind codrul, îndeosebi cel greu de străbătut și întunecat, lumii haosului și a morții. Populată de ființe malefice, pădurea este locul în care textele descântecelor exorcizează duhurile rele ce posedă ființa omului:

„[Faptul] să-l iei...
Și să-l treci
Din vad în vad
Și să-l duci
Prin munți
Și codrii pustii
Nelocuiți
De nici o ființă
Omenească..."

(G. Dem. Teodorescu, Poezii populare, 431)

Relația cu o asemenea pădure plină de pericole, populată de duhuri malefice, era reglată odinioară printr-o seamă de datini și credințe populare. Mersul în pădure, tăiatul și adusul lemnelor, culegerea ierburilor și a fructelor de pădure erau admise doar în anumite perioade ale

anului și interzise, în mod categoric, în zilele sau orele „periculoase”, când spiritele pădurii erau active.

Astăzi, însă, omul modern, postmodern nu mai simte niciun fel de teamă față de vreun spirit al pădurii. Mizeria urbană ia locul frunzișurilor dese, o multitudine de culori ia locul verdelui intens; se taie, se defrișează, se despădurește, pentru ca deodată să ne-ntrebăm: „Oare unde este?”. Căci în urma noastră **NIMIC** nu mai este.

**VARGA ROXANA, COLEGIUL NAȚIONAL „ANA ASLAN” TIMIȘOARA, CLASA: A XI-A
PROF. COORDONATOR: ALINA CRÎNGOIU**